

Yaratıcı drama ile insan hakları vatandaşlık ve demokrasi

4. sınıf için haftalık öğretmen uygulama planı

30 öğrenci • 37 hafta • Haftada 2 ders saati • Toplam 74 ders saati

Bu plan, İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi dersinin konularını oyun, rol oynama ve doğaçlama yoluyla işlemeyi sağlar. Her hafta öğretmenin doğrudan kullanabileceği bir olay, beş kişilik roller, iki dersin süreleri ve öğrenmeyi kontrol eden kısa bir görev içerir.

Uygulamanın çerçevesi

Her ders 40 dakika kabul edilmiştir. İki dersin arasındaki teneffüs 80 dakikalık etkinlik süresine dâhil değildir. Dersler farklı günlerde yapılabilir; ikinci dersin ilk beş dakikası hatırlamaya ayrılmıştır.

Hafta ve kazanım sırası, paylaşılan 37 haftalık yıllık planı izler. 29 farklı kazanımın tamamı yer alır. Değerlendirme haftaları korunmuştur; kazanımı boş bırakılan 37. hafta genel tekrar ve sınıf içi drama şenliğidir.

Tarihler yerine öğretim haftaları kullanılmıştır. Öğretmen başlangıcı, tatilleri ve eksilen ders saatlerini okulunun çalışma takvimine göre yerleştirir. Bu çalışma, verilen kaynaklara dayalı bir uygulama uygulamasıdır; resmî onaylı yıllık plan yerine geçmez.

Gereken malzemeler

Sınıf tahtası, tahta kalemi veya tebeşir, öğrencilerin mevcut defter ve kalemeleri yeterlidir. Nesneler hayal edilir; olaylar öğretmen tarafından okunur. Fotokopi, kostüm, dekor, internet, projeksiyon ve müzik cihazı gerekmez. Boş kâğıt varsa kullanılabilir, zorunlu değildir.

Bu kılavuzda nerede ne var

Bölüm	Sayfa
Sınıf düzeni ve katılım	2
Ortak akış ve drama teknikleri	3
Yıllık özet çizelge	4-5
Her hafta için bir sayfalık uygulama	6-42
Gözlem ve uyarlama araçları	43-44
Kaynaklar ve kazanım kontrolü	45

Sınıf ve şube: _____ Öğretmen: _____

Sınıf düzeni ve katılım

Otuz öğrencinin tamamını sürece katın

Altı grup, her grupta beş öğrenci. Yakın sıralarda oturan öğrencilerle grupları kurun. Gruplara 1-6 numara verin. Sıraları taşımak zorunlu değildir; öğrenciler kendi sıra çevrelerinde veya oturarak oynayabilir. Çanta ve geçiş yollarını açık tutun.

Her haftanın beş rolünü grup içinde paylaşın. İkinci derste roller değişsin. Anlatıcı olayı başlatır veya bağlar; kolaylaştırıcı söz sırasını sağlar. Bu roller de en az bir söz, hareket veya karar katkısı verir. Tek bir öğrenci bütün grubu yönetmez.

Grup içi denemeler aynı anda, yalnızca kendi grubunun duyacağı sesle yapılır. Sınıf paylaşımında gruplar yerlerinden oynar. Her gruba 2 dakika verilir; bunun yaklaşık 90 saniyesi sahne, 30 saniyesi başlatma ve bitirmedir. Altı grup toplam 12 dakikada paylaşır. İlk başlayan grup her hafta değişir.

İlk derste söylenecek ortak yönerge

“Burada hayalî kişiler olacağız. Sözleri ezberlemeyeceğiz; olayın devamını birlikte bulacağız. Birbirimizi dinleyeceğiz. Elimi kaldırıp ‘don’ dediğimde duracağız. İstemediğin bir rolü değiştirebilir, pas diyebilir veya anlatıcı olabilirsin. Kimseyi elemek yok.”

Eğlence ve güven birlikte yürüsün

Koşma, itme, gözü bağlama, sandalyeye çıkma veya zorunlu temas içeren oyun kullanmayın. Donuk imgeler ayakta ya da oturarak, rahat bir duruşla yapılır. “Dur” işareti geldiğinde herkes konuşmayı ve hareketi bırakır.

Öğrencinin gerçek yaşamındaki dışlanma, göç, yoksunluk veya aile deneyimini anlatmasını istemeyin. Kurgu kişileri hakkında konuşun. Gerçek öğrenci adlarını olumsuz rollerde kullanmayın; aynı çocuğu sürekli mağdur veya haksızlık yapan kişi yapmayın.

Öğrenci rolü oynamak istemezse anlatıcı, çözüm danışmanı veya gözlemci olarak katkı verebilir. Gözlemci sahne sonunda bir hak ve bir çözüm belirtir. Bu tercih puan kaybı oluşturmaz. Hareket, konuşma ve yazma için eşdeğer katılım seçenekleri sunun.

Haklar dersinin temel ilkeleri

Temel haklar ödül değildir; sorumluluğunu yerine getirmeyen kişinin insan değeri ve temel hakları ortadan kalkmaz. Çoğunluk kararı bir kişinin temel hakkını yok edemez. Adil destek, herkesin aynı haklardan yararlanmasını kolaylaştırmak için farklılaşabilir.

Öğretmen farklı çözümlere alan açar, haklara aykırı bir sonuç ortaya çıkarsa soruyla yeniden düşünmeye çağırır: “Bu çözüm kimin hakkını koruyor? Dışarıda kalan biri var mı?”

Ortak akış ve drama teknikleri

Haftalık sayfalarda aynı süre düzeni kullanılır. Böylece öğretmen süreyi yeniden hesaplamadan oyunun içeriğine odaklanabilir. Isınma, canlandırma ve değerlendirme her hafta bulunur.

Aşama	Birinci ders 40 dakika	İkinci ders 40 dakika
Başlangıç	0-8 dk: Konuyla ilişkili ısınma	0-5 dk: Olayı hatırlama ve rol değiştirme
Kurgu	8-12 dk: Olayı okuma ve rol paylaşma	5-17 dk: Yeni durumla çözümü yeniden deneme
Grup çalışması	12-25 dk: 3 dk fikir, 5 dk ilk deneme, 5 dk farklı devam	Bu 12 dk: 3 dk fikir, 5 dk doğaçlama, 4 dk düzeltme
Paylaşım	25-37 dk: Altı grubun 2 dakikalık sahneleri	17-29 dk: Altı grubun 2 dakikalık yeni sahneleri
Değerlendirme	37-40 dk: Rolde hissedilen duygu veya fark edilen sorun	29-36 dk: Tartışma; 36-40 dk: Bireysel çıkış görevi

Öğretmenin hazırlığı üç dakikayı geçmesin

Haftanın kazanımını ve olayını okuyun. Tahtaya etkinliğin adını, beş rolü ve çıkış sorusunu yazın. O hafta yakından gözleyeceğiniz bir grubu belirleyin. Kitaptaki ilgili iki sayfayı kavram kontrolü için hazır tutun; metni ezberletmeyin.

Teknikleri kısa yönergelerle kullanın

Doğaçlama: “Olayın devamını kendi sözlerinizle bulun.” Başlangıç durumu verilir, hazır diyalog veya tek doğru son verilmez.

Donuk imge: “Bu durumu bir fotoğraf gibi tasarlayıp donun.” Öğrenciler önce düşünür, sonra duruşlarıyla bir anı gösterir.

Pandomim: “Konuşmadan, hareketlerle anlatın.” Diğerleri gördüğünü yorumlar; tek bir doğru yorum aranmaz.

Düşünceyi seslendirme: “Karakterin içinden geçen bir cümleyi söyle.” Öğretmen dokunmak yerine öğrenciyi işaret eder.

Rol değiştirme: “Şimdi diğer kişinin yerinden düşün.” İkinci derste bakış açısı ve görev değişir.

Durdur ve yeniden oyna: “Don. Bu anda başka ne yapılabilir?” Grup öneriyi değerlendirir ve başka bir devam dener.

Öğretmen rolde: Öğretmen yönetici, ziyaretçi veya danışman olarak bir soru sorar; çıkarken “Şimdi öğretmen olarak konuşuyorum” der.

Paylaşımlar prova edilmiş gösteriler değildir. İzleyenlerin görevi kimin daha iyi oynadığını seçmek değil, kararda hangi hakkın ve sorumluluğun görüldüğünü fark etmektir. Ders sonunda “Rolüm bitti, ben ...” sözü veya kısa bir gevşeme hareketiyle rolden çıkın.

Yıllık özet çizelge

Birinci bölüm

Hafta	Drama çalışması	Kazanım odağı	Sayfa
1	Değerler müzesi	Y.4.1.1.	6
2	Haklar kapısı	Y.4.1.2.	7
3	Bir günün hak haritası	Y.4.1.3.	8
4	Zaman makinesindeki görevler	Y.4.1.4.	9
5	Hak dedektifleri	Y.4.1.4.	10
6	Özgürlük radyosu	Y.4.2.1.	11
7	Sorumluluk tamirhanesi	Y.4.2.2.	12
8	İki farklı gün	Y.4.2.3.	13
9	Duyguların sesi	Y.4.2.4.	14
10	Çözüm bürosu	Y.4.2.5.	15
11	Saygı kumandası	Y.4.2.6.	16
12	Birlikte yaşayan kasaba	Y.4.2.7.	17
13	Haklar haber merkezi	Y.4.2.7.	18
14	Farklı fikirler atölyesi	Y.4.3.1.	19
15	Adil dağıtım masası	Y.4.3.2.	20
16	Herkes için aynı güvence	Y.4.3.3.	21
17	Aynı olay iki karar	Y.4.3.4.	22
18	Duygu mektupları	Y.4.3.5.	23

Ünite sırası: 1-5 İnsan Olmak; 6-13 Hak, Özgürlük ve Sorumluluk; 14-18 Adalet ve Eşitlik; 19-23 Uzlaş; 24-28 Kurallar; 29-36 Birlikte Yaşama; 37 genel tekrar.

Yıllık özet çizelge

İkinci bölüm

Hafta	Drama çalışması	Kazanım odağı	Sayfa
19	Yanlış anlaşılan mesaj	Y.4.4.1.	24
20	Ne üzerinde anlaşabiliriz	Y.4.4.2.	25
21	Uzlaşma masası	Y.4.4.3.	26
22	Bir hafta sonra	Y.4.4.4.	27
23	Uzlaşma laboratuvarı	Y.4.4.4.	28
24	Oyunun kuralını kim koydu	Y.4.5.1.	29
25	Hakları koruyan kurallar	Y.4.5.2.	30
26	Ortak alanın düzeni	Y.4.5.3.	31
27	Nazik hatırlatma ekibi	Y.4.5.4.	32
28	Sınıf meclisi iş başında	Y.4.5.4.	33
29	Bir yere ait olmak	Y.4.6.1.	34
30	Hoş geldin komşum	Y.4.6.1.	35
31	Doğru destek durağı	Y.4.6.2.	36
32	Hizmetler toplantısı	Y.4.6.3.	37
33	Küçük yurttaşların büyük fikri	Y.4.6.4.	38
34	Ortak yaşam atölyesi	Y.4.6.5.	39
35	Ortak alanın yarını	Y.4.6.5.	40
36	Birlikte yaşam müzesi	Y.4.6.5.	41
37	Haklarla yaşayan sınıf şenliği	Genel tekrar	42

Ünite sırası: 1-5 İnsan Olmak; 6-13 Hak, Özgürlük ve Sorumluluk; 14-18 Adalet ve Eşitlik; 19-23 Uzlaşma; 24-28 Kurallar; 29-36 Birlikte Yaşama; 37 genel tekrar.

Hafta 1 Değerler müzesi

İnsan Olmak | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.1.1. İnsan olmanın niteliklerini açıklar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 10-11. **Teknik:** Donuk imge ve doğaçlama.

Roller: Müze rehberi, ziyaretçi, tasarımcı, yardım isteyen kişi, yardım öneren kişi.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Grup içinde herkes adını ve kendisini anlatan küçük bir hareketi söyler; diğerleri hareketi tekrarlar. Sonra öğretmenin söylediği beslenme, büyüme ve yardımlaşma sözcüklerini yerlerinde canlandırırlar.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî bir müzede insan, hayvan ve bitkilerin ortak özellikleri sergileniyor. Bir ziyaretçi, insanı anlatan bölümde yalnızca boy ve saç renginin bulunmasını yeterli görüyor. Müze ekibi bu bölüme hangi davranışları eklemeli?”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Müzeye konuşarak iletişim kuramayan bir ziyaretçi geliyor. Ekibiniz saygı ve yardımlaşmayı sözsüz bir sahneyle anlatmalı. Önceki çözümünüzü değiştirin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Diğer canlılarla hangi özellikleri paylaşıyoruz? İnsanların değerlerini hangi davranışta gördünüz?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Canlılarla ortak bir özelliğimizi ve saygıyı gösteren bir davranışı yaz veya çiz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Bir ortak özelliği belirtir; saygı, duyarlılık veya yardımlaşmayı bir davranışla açıklar.

Öğretmen notu: İnsan değeri konuşabilme, hareket edebilme veya herhangi bir beceriye bağlı değildir. İlk ısınmanın iki dakikasında dur işaretini ve pas hakkını tanıtır.

Hafta 2 Haklar kapısı

İnsan Olmak | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.1.2. İnsanın doğuştan gelen temel ve vazgeçilmez hakları olduğunu bilir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 12-13. **Teknik:** Öğretmenin rolde olması ve rol oynama.

Roller: Danışma görevlisi, çocuk, yetişkin, yeni gelen kişi, haklar sözcüsü.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Hayalî bir paketi grupta elden ele geçirir gibi yapın. Her öğrenci paketten bütün insanların ihtiyaç duyacağı bir şey çıkarıp hareketle anlatsın; diğerleri tahmin etsin.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Yeni açılan hayalî bir kasabanın danışma masası, haklardan yararlanmak için bir liste hazırlıyor. Bir görevli yalnızca yüksek not alanların ve aynı dili konuşanların listeye girmesini öneriyor. Kasaba sakinleri ne söyleyecek?”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Öğretmen kasaba yöneticisi rolünde sorar: “Bir kişi yanlış davranırsa temel haklarını kaybeder mi?” Gruplar listeyi herkesi kapsayacak biçimde yeniden düzenleyip gerekçelerini canlandırın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Haklar başarı ödülü müdür? Doğduğumuzda sahip olduğumuz haklar kimleri kapsar?

36-40 dk | Bireysel çıkış. “İnsan hakları herkese aittir, çünkü...” cümlesini tamamla. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Hakları insan olmaya bağlar; başarı, dil veya görünüşü hak sahibi olmanın koşulu yapmaz.

Öğretmen notu: Hiçbir öğrenciyi gerçekten dışarıda bırakmayın. Ayrımcı öneri yalnızca kurgu içinde tartışılır; gerçek sınıf kuralı yapılmaz.

Hafta 3 Bir günün hak haritası

İnsan Olmak | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.1.3. Haklarına kendi yaşamından örnekler verir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 14-15. **Teknik:** Pantomim ve doğaçlama.

Roller: Çocuk, arkadaşı, bakım veren yetişkin, ilgili görevli, anlatıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Öğrenciler gruplarında uyanma, kahvaltı, okula gelme, oyun ve dinlenme anlarını sırayla sessizce gösterir. Her hareketin ardından ilgili hakkı birlikte adlandırın.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Bir çocuğun gününü planlayan ekip bir hakkı unutuyor. 1. grup eğitim, 2. sağlık, 3. oyun ve dinlenme, 4. düşünce ve ifade, 5. inanç özgürlüğü, 6. can, beden ve eşya dokunulmazlığı üzerine bir günlük yaşam sahnesi kursun.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Günün planına unutulmuş hakkı ekleyin. Bir kişinin seçimi diğerinin hakkını etkiliyor. İki hakkı da koruyan yeni bir son bulun; anlatıcı hangi hakkın nasıl korunduğunu açıklasın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Hakla bir isteği nasıl ayırdınız? Seçtiğiniz hak günlük hayatın hangi anında görünür oldu?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Günlük yaşamından iki hak örneği ver; her biri için bir durum yaz veya çiz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: İki somut durumu uygun haklarla eşleştirir.

Öğretmen notu: İnanç açıklaması veya kişisel olay paylaşımı istenmez. Çalışma hakkını yetişkin yaşamı üzerinden kısaca anın; çocuğun çalıştırılmasını olağanlaştırmayın.

Hafta 4 Zaman makinesindeki görevler

İnsan Olmak | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.1.4. Çocuk ile yetişkin arasındaki farkları açıklar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 16-17. **Teknik:** Rol değiştirme ve doğaçlama.

Roller: Çocuk, kardeş, bakım veren yetişkin, başka bir yetişkin, aile toplantısı kolaylaştırıcısı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Yerlerinde hayalî zaman makinesi düğmelerine basarlar. “Küçük çocuk, dördüncü sınıf öğrencisi, yetişkin” komutlarında her yaştan yapabileceği bir işi hareketle gösterirler.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî bir aile bir günlük iş bölümü yapacak. Bir çocuk bütün kararları tek başına vermek, bir yetişkin ise çocuğun hiç söz hakkı olmamasını istiyor. Güvenli ve adil bir görev paylaşımı nasıl yapılır?”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Çocuk büyüdüğünde hangi sorumlulukları değiştirebilir? Aynı toplantıyı birkaç yıl sonrası için oynayın. Eğitim, korunma ve görüş belirtme haklarını iki sahnede de görünür kılın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Hangi haklar her yaşta sürer? Çocuğun görüşünün alınması bütün karar yükünü ona vermek midir?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Çocuk ve yetişkin için ortak bir hak ve farklı bir sorumluluk yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Bir ortak hakkı korurken görevlerin yaşa ve gelişime göre değiştiğini örnekler.

Öğretmen notu: Ev işi örneklerini cinsiyetlere dağıtmayın. Çocuklara yetişkinlerin gelir sağlama ve bakım sorumluluklarını yüklemeyin.

Hafta 5 Hak dedektifleri

İnsan Olmak | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.1.4. Çocuk ile yetişkin arasındaki farkları açıklar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 18-21. **Teknik:** Donuk imge ve sahneyi yeniden oynama.

Roller: Çocuk, ikinci çocuk, yetişkin, hak dedektifi, kulüp kolaylaştırıcısı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Gruplarda bir öğrenci bir hak hareketi yapar; yanındaki ilgili bir değer söyler. Beş öğrenci de farklı örnekle zinciri sürdürür.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî okul kulübünde görevler paylaşılacak. Yetişkin tüm işleri çocukların yapmasını istiyor; bir çocuk da “Küçük olduğum için fikrim sorulmasın” diyor. Dedektifler hak, yaşa uygun görev ve insan değeri açısından durumu inceliyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Dedektifler çözümde eksik kalan bir hakkı bulsun. Roller değişsin; herkesin değerli olduğu ve yaşına uygun görev aldığı ikinci sahne oynansın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. İlk sahnede hangi düşünceyi değiştirdiniz? Çocuk ile yetişkinin ortak ve farklı yönleri neydi?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Bir ortak hak, yaşa uygun bir görev ve insana saygı gösteren bir davranış yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Üç öğeyi birbirine karıştırmadan örnekler; çocuk haklarını sorumluluk ödülü gibi sunmaz.

Öğretmen notu: Yıllık plandaki Y.4.1.4 odağı korunur; Y.4.1.1-3 de tekrar edilir.

Hafta 6 Özgürlük radyosu

Hak, Özgürlük ve Sorumluluk | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.2.1. Hak, özgürlük ve sorumluluk arasındaki ilişkiyi fark eder.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 24-25. **Teknik:** Hayalî nesne ve doğaçlama.

Roller: Sunucu, ilk konuşmacı, ikinci konuşmacı, dinlenmek isteyen dinleyici, yayın sorumlusu.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Hayalî mikrofon sırayla dolaşır. Öğrenci bir tercih söyler; sonraki önce onu duyduğunu gösteren kısa bir cümle kurar, sonra kendi tercihini ekler.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Sınıf radyosu teneffüs için yayın hazırlıyor. İki kişi aynı anda konuşmak istiyor, bir kişi dinlenmek istiyor. Herkesin kendini ifade edebilmesi ve dinlenebilmesi için yayın nasıl düzenlenebilir?”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Bir konuşmacı daha uzun süre istiyor. Hak, özgürlük ve sorumluluğu birlikte koruyan yeni bir yayın düzeni deneyin. Herkesin görüşünü alın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Konuşma özgürlüğü başkasının dinlenmesini nasıl etkiledi? Hangi sorumluluk hakkın kullanılmasını kolaylaştırdı?

36-40 dk | Bireysel çıkış. “Hakkım..., seçimim..., başkasının hakkını korumak için sorumluluğum...” cümlesini tamamla. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Üç kavramı aynı örnek üzerinde ilişkilendirir.

Öğretmen notu: Temel hakların varlığı görev yapma koşuluna bağlanmaz; sorumluluklar başkalarının haklarını da korumaya yöneliktir.

Hafta 7 Sorumluluk tamirhanesi

Hak, Özgürlük ve Sorumluluk | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.2.2. İnsan olma sorumluluğunu taşımanın yollarını açıklar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 26-27. **Teknik:** Pantomim ve rol oynama.

Roller: Sorunu fark eden kişi, etkilenen kişi, arkadaş, görevli yetişkin, çözüm öneren komşu.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Her grup sessiz bir yardım makinesi kursun. Her öğrenci oturarak küçük bir hareket eklesin; makine ancak herkes sırayla katkı verdiğinde çalışsın.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî mahallede bir sorumluluk unutulmuş. Gruplara sırasıyla kendine bakım, ailede paylaşım, arkadaşına destek, ortak alan temizliği, hayvanların yaşamı ve tarihî eserin korunması konularını verin. Bir sorun ve çözüm sahnesi kurun.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Çözümünüz tek bir kişiye çok iş yüklemiş. İşleri yaşa uygun ve güvenli biçimde yeniden paylaşın; kimin ne yapacağını sahnede belirtin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Kimlere ve nelere karşı sorumluluğumuz var? Yardımın güvenli ve yapılabilir olduğunu nasıl anladınız?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Kendin için bir, çevren veya başka canlılar için bir sorumluluk yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: İki alanda uygulanabilir sorumluluk örneği verir.

Öğretmen notu: Hayvanlara yaklaşma, atık toplama ve hasarlı yere müdahale yalnızca hayal edilir; riskli işlerde yetişkin desteği seçilir.

Hafta 8 İki farklı gün

Hak, Özgürlük ve Sorumluluk | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.2.3. Hak ve özgürlüklerini kullanabilen ve kullanamayan çocukların yaşantılarını karşılaştırır.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 28-29. **Teknik:** Paralel sahne ve doğaçlama.

Roller: Birinci çocuk, ikinci çocuk, arkadaş, kütüphane görevlisi, yerel yönetim görevlisi.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. İkilielerde biri gün içindeki bir işi sessizce gösterir, diğeri hangi hakla ilişkili olduğunu söyler. Sonra yer değiştirirler.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “İki hayalî yerleşimde çocuklar kütüphaneye gitmek istiyor. Birinde erişilebilir bir kütüphane var; diğesinde ulaşım veya erişim engeli bulunuyor. Beş kişilik grup iki çocuğun gününü art arda oynasın.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** İkinci yerleşime çözüm üretin. Yalnızca “sabret” demek yerine hangi düzenleme yapılmalı? Yakın çevredeki bir okul ile uzaktaki hayalî bir yerleşimi karşılaştırarak oynayın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. İki çocuk aynı hakka sahipken yaşantıları neden farklıydı? Engel kalkınca ne değişti?

36-40 dk | Bireysel çıkış. İki çocuğun yaşantısından bir fark ve bu farkı azaltacak bir çözüm yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Hakka sahip olmak ile hakkı fiilen kullanabilmek arasındaki farkı örnekler.

Öğretmen notu: Ülke, kimlik veya öğrenci gruplarını yoksunlukla etiketlemeyin; sorunları kurguya ait erişim engelleri olarak ele alın.

Hafta 9 Duyguların sesi

Hak, Özgürlük ve Sorumluluk | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.2.4. Hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiği veya kısıtlandığı durumlarda hissettiklerini ifade eder.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 30-31. **Teknik:** Donuk imge ve düşünceyi seslendirme.

Roller: Söz isteyen çocuk, araya giren kişi, toplantı yöneticisi, dinleyen arkadaş, anlatıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Öğretmen şaşkın, üzgün, umutlu, rahat sözcüklerini söyler. Öğrenciler yerlerinde yüz veya el hareketiyle birini gösterir; tek doğru ifade aranmaz.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî sınıf toplantısında bir çocuğun konuşması sürekli yarım kalıyor. Grup bu anı bir donuk imgeyle gösterebilir. Öğretmen işaret ettiğinde her karakter içinden geçen bir cümleyi söylesin.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Dinleyen arkadaş duyduğu duyguyu yargılamadan ifade etsin. Yeni toplantıda söz sırası değişsin. Aynı karakterlerin duygularını yeniden dinleyin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Karakter ne hissetmiş olabilir, neden? Aynı olay herkeste aynı duyguyu mu oluşturur?

36-40 dk | Bireysel çıkış. “Karakter ... hissetmiş olabilir; çünkü Ona ... diyebilirim.” cümlesini tamamla. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Bir duyguyu olayla ilişkilendirir ve duyarlı bir karşılık önerir.

Öğretmen notu: Kişisel hak ihlali anlatımı istemeyin. Öğrenci isterse yalnızca kurgu karakteri hakkında konuşsun.

Hafta 10 Çözüm bürosu

Hak, Özgürlük ve Sorumluluk | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.2.5. Hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği veya kısıtlandığı durumların çözümünde ne tür sorumluluklar üstlenebileceğine ilişkin örnekler verir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 32-33. **Teknik:** Öğretmenin rolde olması ve doğaçlama.

Roller: Çocuk, arkadaşı, kitaplık sorumlusu, öğretmen, öğrenci temsilcisi.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Gruplar sırayla “dur, dinle, anlat, yardım iste” hareketleri bulur. Beşinci kişi bu hareketleri bir sıra hâlinde tekrarlar; görevler dönüşür.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Bir çocuk okul kitaplığından yararlanmak istiyor fakat adı gerekçesiz biçimde listeden çıkarılmış. Çözüm bürosu olayı dinleyecek, hakkı belirleyecek ve uygun yardım yolunu seçecek.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** İlk görüşmede sorun çözülüyor. Suçlayıcı sözler kullanmadan yeniden başvuru yapın. Öğretmen rolündeki öğrenci yönetim ve yetişkin desteğiyle bir takip adımı önerin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Çocuk güvenle ne yapabilir? Okul içinde çözülmezse hangi yetişkin veya kurumsal destek düşünülebilir?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Sorun, ilgili hak, başvurulacak kişi ve barışçıl çözümden oluşan dört adım yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Şiddet içermeyen çözüm ve uygun bir destek yolu belirtir.

Öğretmen notu: Kitaptaki okul temsil mekanizmaları, insan hakları kurulları ve Kamu Denetçiliği Kurumunu tanıtır; gerçek başvuru yaptırmayın. Başvuru süreci yetişkin desteğiyle ele alınır.

Hafta 11 Saygı kumandası

Hak, Özgürlük ve Sorumluluk | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.2.6. Hak ve özgürlüklere saygı gösterir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 34-35. **Teknik:** Durdur ve yeniden oyna.

Roller: Defter sahibi, defteri alan kişi, fikir sunan kişi, sözünü kesen kişi, grup kolaylaştırıcısı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. İkili birinin yavaş el hareketlerini aynalar; yarıda lider değişir. İzinsiz dokunmadan dikkatle izleme üzerinde durulur.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Bir grup öğrenci ortak masada çalışıyor. Biri diğerinin defterini sormadan alıyor, diğeri arkadaşının fikrini dinlemeden değiştiriyor. Hayalî kumanda sahneyi durduruyor; kişiler nasıl devam edecek?”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Rollerini değiştirip aynı sorunu yeni bakış açısıyla çözün. Her karakter izin isteme, söz sırası veya farklı görüşe saygı içeren bir davranış denesin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Kendimiz için beklediğimiz saygıyı kime gösterdik? İzin istemek hangi hakkı korudu?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Yarın sınıfta uygulayacağın bir saygı davranışını ve koruduğu hakkı yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Somut davranışı uygun hakla ilişkilendirir; canlandırmada izin veya dinleme davranışı gösterir.

Hafta 12 Birlikte yaşayan kasaba

Hak, Özgürlük ve Sorumluluk | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.2.7. Hak ve özgürlüklerin kullanılmasının birlikte yaşama kültürüne etkisini değerlendirir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 36-37. **Teknik:** Toplantı ve iki sonlu doğaçlama.

Roller: Çocuk temsilcisi, toplantı isteyen kişi, okur, yönetici, kolaylaştırıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Her grup ortak bir ritim bulur. Her öğrenci sırayla bir vuruş önerir; grup hepsini içeren kısa bir ritmi sessiz el hareketleriyle tekrarlar.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Kasaba ortak salonu kullanacak. Çocuklar oyun, yetişkinler toplantı, başka bir grup sessiz okuma istiyor. Bir yönetici yalnızca en kalabalık grubun isteğini karşılamak istiyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Aynı günü bu kez herkesin görüşünün duyulduğu biçimde oynayın. Çoğunluğun kararı azınlığın haklarını ortadan kaldırmadan nasıl uygulanabilir?

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Haklara saygı birlikte yaşamı nasıl değiştirdi? Cumhuriyetin eşit yurttaşlık ve yönetime katılma değerleriyle nasıl bir bağ kurabiliriz?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Hakların korunduğu ve göz ardı edildiği iki sahnenin birer sonucunu yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Hakların kullanımını güven, katılım veya birlikte yaşama ile ilişkilendirerek karşılaştırır.

Öğretmen notu: Oylama yalnızca haklara uygun seçenekler arasında yapılır; bir grubun temel hakkı oylanmaz.

Hafta 13 Haklar haber merkezi

Hak, Özgürlük ve Sorumluluk | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.2.7. Hak ve özgürlüklerin kullanılmasının birlikte yaşama kültürüne etkisini değerlendirir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 38-41. **Teknik:** Haber canlandırması ve rol değiştirme.

Roller: Muhabir, alanı kullanan çocuk, bekleyen çocuk, yetişkin görevli, haber sunucusu.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Bir öğrenci hayalî haber spikeri olur ve bir hak söyler; sonraki bu hakkı koruyan bir davranış ekler. Mikrofon herkesin eline geçer.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Mahalle haber merkezi, ortak oyun alanının bir grup tarafından sürekli kullanıldığı haberini alıyor. Ekip önce olayı farklı kişilerden dinleyecek, sonra herkesin haklarını gözetken bir çözüm haberi hazırlayacak.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** İlk haber yalnızca bir tarafı dinlemiş. Eksik sesi ekleyin ve çözümün bir hafta sonraki etkisini canlandırın. Hak, özgürlük ve sorumluluk sözcüklerini uygun yerlerde kullanın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Kimin sesi eksikti? Çözüm birlikte yaşamayı hangi yönden iyileştirdi?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Bir hak, onu koruyan sorumluluk ve birlikte yaşama üzerindeki sonucu yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Üç unsur arasında neden sonuç ilişkisi kurar.

Öğretmen notu: Y.4.2.7 ana odaktır; Y.4.2.1-6 kavramları bu kurgu içinde tekrar edilir.

Hafta 14 Farklı fikirler atölyesi

Adalet ve Eşitlik | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.3.1. İnsanların farklılıklarına saygı gösterir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 44-45. **Teknik:** Pantomim ve doğaçlama.

Roller: Çizer, anlatıcı, hareket tasarlayan kişi, tek yöntem isteyen kişi, kolaylaştırıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Herkes hayalî bir kalemi başka bir nesneye dönüştürerek gösterir. Aynı nesneden farklı fikirler çıkabildiğini birlikte fark edin.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Sınıf bir hikâye oyunu tasarlıyor. Biri resimle, biri konuşarak, biri hareketle katkı vermek istiyor. Bir öğrenci yalnızca kendi yönteminin kullanılmasını öneriyor. Nasıl ortak bir oyun yapılabilir?”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Gruba uzun yönergeleri takip etmekte zorlanan bir karakter katılıyor. Yönergeyi kısaltıp görsel veya hareket desteğiyle herkesin katkısını sürdürün.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Farklılıklar ortak oyunu nasıl zenginleştirdi? Bir uyarılama neden ayrımcılık değildir?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Bir farklılığa saygı davranışı ve katılımı kolaylaştıran bir düzenleme öner. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Farklılığı dışlama nedeni yapmaz; kapsayıcı bir çözüm gösterir.

Öğretmen notu: Gerçek öğrencilerin kişisel özelliklerini sınıflandırmayın; engel veya aksan taklidi yaptırmayın.

Hafta 15 Adil dağıtım masası

Adalet ve Eşitlik | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.3.2. Adalet ve eşitlik kavramlarını birbiriyle ilişkili olarak açıklar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 46-47. **Teknik:** Rol oynama ve yeniden düzenleme.

Roller: Kütüphane görevlisi, büyük yazı isteyen okur, ek süre isteyen okur, standart kitap isteyen okur, danışman.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Öğrenciler hayalî beş kitabı sırayla eşit dağıtma hareketi yapar. Sonra “Herkes bu kitapları okuyabilecek mi?” sorusuna birer fikir söyler.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Kütüphane masasına gelen beş kişinin okuma hakkı aynı. Birinin daha büyük yazıya, birinin kitabı daha uzun süre kullanmaya ihtiyacı var. Görevli herkese tamamen aynı düzeni sunmanın yeterli olduğunu düşünüyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Kaynak sayısı sınırlı. Birini dışlamadan sıra, süre veya erişim düzenlemesi bulun. Kız ve erkek öğrencilerin görev seçimine eşit katılmasını da sahnenizde gösterin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Eşit hak ile herkese aynı desteği vermek aynı şey mi? Hangi düzenleme adaleti artırdı?

36-40 dk | Bireysel çıkış. “Haklarımız eşittir; adil erişim için ... düzenlemesi gerekebilir.” cümlesini tamamla. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Eşit hakları koruyarak farklı ihtiyaca uygun desteği gerekçelendirir.

Öğretmen notu: Öğrencileri gerçekten eşitsiz malzemeyle sinamayın. Destek ihtiyacını kişisel eksiklik değil erişim düzenlemesi olarak ele alın.

Hafta 16 Herkes için aynı güvence

Adalet ve Eşitlik | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.3.3. İnsanların hak ve özgürlükler bakımından eşit olduğunu bilir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 48-49. **Teknik:** Kurgu toplantısı ve rol oynama.

Roller: Kulüp yöneticisi, yöneticinin arkadaşı, bekleyen çocuk, ikinci bekleyen kişi, kural denetleyicisi.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Öğrenciler sırayla “Benim için de senin için de...” diyerek bir hak söyler. Grup o hakkı anlatan ortak bir işaret yapar.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî bir okuma kulübünün yöneticisi, kendi arkadaşlarını sıraya girmeden içeri almak istiyor. Bekleyenler herkes için geçerli bir düzen ve hak güvencesi talep ediyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Yönetici değişiyor. Yeni yönetici de aynı kurallara uymalı mı? Kişiden bağımsız güvenceyi gösteren ikinci sahneyi oynayın; gerçek hayatta yasaların eşit hakları koruma işlevini konuşun.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Haklar tanıdığa göre değişebilir mi? Yazılı güvence ile yöneticinin kişisel sözü arasında ne fark var?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Haklarda eşitliği koruyan bir kural ve bu kuralın kimlere uygulanacağını yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Kuralın yetkili kişiler dâhil herkese uygulanmasını savunur; yasaların güvence işlevini belirtir.

Öğretmen notu: Sınıf kuralı ile yasayı aynı şey olarak sunmayın; sınıf örneğini yasa güvencesini anlamak için kullanın.

Hafta 17 Aynı olay iki karar

Adalet ve Eşitlik | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.3.4. Adaletin veya eşitliğin sağlandığı ve sağlanamadığı durumları karşılaştırır.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 50-51. **Teknik:** Karşılaştırmalı doğaçlama.

Roller: Kolaylaştırıcı, ilk anlatıcı, ikinci anlatıcı, söz alamayan öğrenci, çözüm öneren öğrenci.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Gruplar “sıra bekleme” ve “birlikte karar verme” durumlarını iki donuk imgeyle gösterir; farklılıkları bulurlar.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Bir sınıfın hikâye paylaşma saati var. İlk düzende yalnızca aynı iki kişi anlatıyor. Diğerleri farklı fikirleri olmasına rağmen söz alamıyor. Bu kararın sınıftaki etkisini canlandırın.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Şimdi herkesin katılabileceği adil bir düzen kurun. İki farklı görüş devam etsin; çözüm bunları susturmak yerine birlikte var olmalarına izin versin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Adalet sağlanmayınca iletişim nasıl değişti? İkinci karar neden daha adildi?

36-40 dk | Bireysel çıkış. İki kararın katılım ve anlaşmazlık üzerindeki sonuçlarını karşılaştır. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Adil ve adil olmayan durumun en az birer sonucunu nedenleriyle açıklar.

Hafta 18 Duygu mektupları

Adalet ve Eşitlik | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.3.5. Adil veya eşit davranılmadığında insanlarda oluşabilecek duyguları açıklar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 52-57. **Teknik:** Düşünceyi seslendirme ve doğaçlama.

Roller: Görev alamayan çocuk, görev alan çocuk, görev dağıtan kişi, dinleyen arkadaş, toplantı kolaylaştırıcısı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Bir öğrenci bir duyguya ait el hareketi yapar, diğeri farklı bir olası duygu söyler. Aynı olayın farklı duygular doğurabileceğini vurgulayın.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî sınıf sergisinde görevler yalnızca birkaç öğrenciye veriliyor. Görev alamayan, görev alan ve kararı veren kişiler içlerinden geçenleri hayalî bir mektuba söylüyor. Ardından toplantıda birbirlerini dinliyorlar.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Yeni görev paylaşımı yapın. Önceki davranışın etkisini kabul eden ve onarıcı bir adım içeren sahne kurun. Her karakter mektubunun son cümlesini değiştirsin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Adaletsizlik hangi duygulara yol açabilir? Yalnızca “üzülme” demek neden yeterli olmayabilir?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Bir duygu, bu duygunun nedeni ve adaleti artıran bir çözüm yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Duyguyu adaletsiz durumla ilişkilendirir; adalet ve eşitliği gözetken çözüm sunar.

Öğretmen notu: Y.4.3.5 odağında Y.4.3.1-4 tekrar edilir. Oyuncunun kendisi yerine karakterin duygusu konuşulur.

Hafta 19 Yanlış anlaşılan mesaj

Uzlaş | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.4.1. İnsanlar arasındaki anlaşmazlıkların nedenlerini açıklar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 60-61. **Teknik:** Eksik bilgiyle doğaçlama.

Roller: Mesajı gönderen, birinci arkadaş, ikinci arkadaş, olayı gören kişi, kolaylaştırıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Bir öğrenci sözsüz olarak “kitabı sonra ver” mesajını anlatır; diğerleri ne anladığını söyler. Mesajı açık cümleyle yeniden kurup farkı görün.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Bir arkadaş “Teneffüste burada buluşalım” diyor ama yer ve zaman açık değil. İki kişi farklı yerlerde bekliyor; sonra birbirlerinin sözünde durmadığını düşünüyorlar. Üçüncü kişi ne olduğunu anlamaya çalışıyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Açık sorularla eksik bilgiyi tamamlayın. Sonra farklı oyun isteme gibi gerçek bir beklenti ayrılığını ekleyin. İletişim sorunu ile farklı istekleri ayırarak çözüm arayın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Anlaşmazlığın nedeni neydi? Taraflar kendi bilgilerine göre aynı anda haklı olabilir mi?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Anlaşmazlığın bir iletişim nedenini ve bir farklı beklenti nedenini yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Kişileri suçlamak yerine en az iki anlaşmazlık nedeni belirler.

Hafta 20 Ne üzerinde anlaşılabılırız

Uzlaş | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.4.2. Uzlaş gerektiren ve gerektirmeyen durumları karşılaştırır.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 62-63. **Teknik:** Karar toplantısı ve doğaçlama.

Roller: Toplantı yöneticisi, oyun öneren, süre öneren, haksız öneriye itiraz eden, kararları özetleyen.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Öğretmen “ortak oyunun adı, kişisel kitap tercihi, birini oyundan dışlama” örneklerini söyler. Öğrenciler ortak karar, kişisel seçim veya hak sınırı diye gerekçeleriyle ayırır.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Kulüp toplantısında ortak etkinliğin adı, sırayla kullanım süresi ve “bir arkadaş konuşmasını” önerisi aynı listeye yazılıyor. Ekip hangi konularda uzlaşma aranacağını tartışıyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Bir kişi “Oylamada kabul edilirse her şeyi yapabiliriz” diyor. Haklara aykırı öneriyi çıkarın; kalan ortak tercihler için uzlaşma deneyin. Kişisel seçime müdahale etmeyin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Hangi konu ortak karar gerektirir? Birinin hakkından vazgeçmesi uzlaşma sayılır mı?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Uzlaş aranacak bir konu ve pazarlık konusu yapılamayacak bir hak örneği yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Ortak tercihleri haklar ve yürürlükteki bağlayıcı kurallardan ayırır.

Öğretmen notu: Kurallar usulüne uygun yollarla değiştirilebilir; yürürlükteki kurala uymamak için aralarında anlaşmak onu geçersiz kılmaz.

Hafta 21 Uzlaşma masası

Uzlaşma | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.4.3. Anlaşmazlıkları çözmek için uzlaşma yolları arar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 64-65. **Teknik:** Arabuluculu toplantı ve rol değiştirme.

Roller: Okur, hikâye oyuncusu, ikinci okur, ikinci oyuncu, kolaylaştırıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. İkiliilerde biri hayalî bir oyun tercihini söyler, diğeri “Seni şöyle anladım...” diyerek tekrarlar. Sonra roller değişir.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “İki arkadaş grubu sınıfın aynı köşesini aynı anda kullanmak istiyor. Biri sessiz okuma, diğeri sesli hikâye oyunu planlıyor. Ortak alan için bir uzlaşma masası kuruluyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Birinci çözüm bir grubun süresini çok azaltıyor. Herkes önce diğerrinin gerekçesini tekrar etsin; ardından iki seçenek üretip her iki tarafın kabul edebileceği birini denesin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Dinlemek çözümü nasıl değiştirdi? İsteğinizi hangi gerekçeyle açıkladınız?

36-40 dk | Bireysel çıkış. “Ben ... istiyorum, çünkü Seni ... diye anladım. Önerim” cümlelerini tamamla. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Dinleme, gerekçe sunma ve ortak seçenek üretme adımlarını gösterir.

Hafta 22 Bir hafta sonra

Uzlaş | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.4.4. Anlaşmazlık ve uzlaş durumlarının sonuçlarını örneklerle karşılaştırır.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 66-67. **Teknik:** Geleceğe sıçrama ve doğaçlama.

Roller: İlk grup temsilcisi, ikinci grup temsilcisi, kitaplık sorumlusu, bekleyen okur, kolaylaştırıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Gruplar bir anlaşmazlığın “önce” ve “sonra” heykelini yapar; tek bir davranışı değiştirerek sonucu değiştirir.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Sınıf kitaplığı için hazırlanan kullanım planında iki grup anlaşamıyor. İlk sahnede anlaşmazlık sürüyor ve kitaplar kullanılamıyor. Karakterlerin bir hafta sonra yaşadıklarını oynayın.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Uzlaş sağlayıp bir hafta sonrasını yeniden oynayın. Fakat yeni planda bir öğrencinin saati uygun değil. Bu yeni sorunu da görünür kılıp düzenlemeyi iyileştirin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Uzlaş zaman ve ilişkileri nasıl etkiledi? Çözüm yeni bir sorun doğurdu mu?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Uzlaşılmayan durumda bir sonuç, uzlaşılan durumda bir sonuç ve gerekli bir düzeltme yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: İki sonucu karşılaştırır; çözümün başka bir kişiye etkisini kontrol eder.

Hafta 23 Uzlaşı laboratuvarı

Uzlaşı | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.4.4. Anlaşmazlık ve uzlaşı durumlarının sonuçlarını örneklerle karşılaştırır.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 68-71. **Teknik:** Yarım bırakılan durum ve doğaçlama.

Roller: Başlık öneren, yazmak isteyen, çizmek isteyen, farklı saati uygun bulan, kolaylaştırıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Grup üyeleri sırayla bir çözüm sözcüğü ekler: dinle, sor, açıkla, öner, değerlendir. Her sözcüğe bir hareket bulun.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Bir ortak öykü kitabı hazırlanacak. Başlık, görevler ve çalışma saati konusunda üç farklı istek var. Öğretmen “Toplantı tam tıkanmışken...” diyerek olayı bırakır; gruplar devamını oluşturur.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Bir çözüm önce hızlı ama tek taraflı, sonra herkesi dinleyerek üretilsin. İki çözümün ertesi günkü sonuçlarını karşılaştırın; haklardan vazgeçmeden ortak karar verin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Sorunun nedeni neydi? Sonuç iyi görünse de süreçte birinin sesi kayboldu mu?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Sorun, iki görüş, ortak çözüm ve beklenen sonuç başlıklarıyla dört kısa not yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Uzlaşı sürecini ve anlaşmazlığa göre sonuç farkını birlikte açıklar.

Öğretmen notu: Y.4.4.4 ana odaktır; Y.4.4.1-3 süreç içinde tekrar edilir.

Hafta 24 Oyunun kuralını kim koydu

Kurallar | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.5.1. Kural kavramını sorgular.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 74-75. **Teknik:** Oyun tasarlama ve toplantı.

Roller: Oyunu öneren, ilk oyuncu, ikinci oyuncu, sonradan katılan, kolaylaştırıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Hayalî bir sözcük topu kullanın. İlk turda söz sırası belirsiz olsun; ikinci turda sırayla bir sözcük ekleyerek ortak cümle kurun. İki turun farkını konuşun.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Beş kişilik oyun ekibi yeni bir hikâye oyunu icat ediyor. Sıra, oyuna katılma ve bitirme kuralı belirlenmediği için oyun duruyor. Kuralları kim, nasıl belirlemeli?”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Oyuna yeni bir öğrenci katılıyor ve eski kural herkesin katılmasına yetmiyor. Bir kuralı gerekçesiyle değiştirin. Yazılı kural ile selamlaşma gibi yazılı olmayan beklentiği ayırın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Kural hangi ihtiyacı karşıladı? Her kural aynı kişi tarafından mı konur; zamanla değişebilir mi?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Bir yazılı, bir yazılı olmayan kural ve bir kuralın değişme nedenini yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Kuralların kaynağını, işlevini ve değişebilirliğini örnekler.

Öğretmen notu: Kuralsız turu 30 saniyelik sözlü denemeye sınırlayın; güvenlik ve saygı kuralları her zaman geçerlidir.

Hafta 25 Hakları koruyan kurallar

Kurallar | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.5.2. Kuralın, özgürlük ve hak arasındaki ilişkiye etkisini değerlendirir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 76-77. **Teknik:** Kuralı sına ve doğaçlama.

Roller: Kitaplık görevlisi, yardım isteyen okur, sessizlik isteyen okur, destek veren arkadaş, kural değerlendiren kişi.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. “Herkes aynı anda konuşsun” ve “Söz sırayla alınsın” yönergelerini kısa ve kontrollü iki denemede karşılaştırın. Hangisinde sesler duyuldu?

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî kitaplıkta sessiz çalışma kuralı var. Bir görevli kuralı “Kimse soru sormaz” diye uyguluyor. Yardım isteyen okur ile sessizlik isteyen okur haklarını birlikte nasıl kullanabilir?”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Soruyu sessizce sorma, destek köşesi veya zaman düzenlemesi gibi seçenekleri deneyin. Kuralı hakkı koruyacak ama gereksiz engel yaratmayacak biçimde yeniden söyleyin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Kural kimi korudu, kimi gereksiz yere engelledi? Daha uygun bir düzenleme nasıl bulundu?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Bir kural yaz; koruduğu hakkı ve varsa düzeltilmesi gereken yönünü açıkla. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Kuralın hak ve özgürlükler üzerindeki iki yönlü etkisini değerlendirir.

Hafta 26 Ortak alanın düzeni

Kurallar | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.5.3. Kurallara uymanın toplumsal ahenge ve birlikte yaşamaya olan katkısını değerlendirir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 78-79. **Teknik:** Önce ve sonra doğaçlaması.

Roller: Kitabı geciktiren okur, bekleyen okur, kütüphane görevlisi, mahalle temsilcisi, çözüm kolaylaştırıcısı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Gruplarda hayalî bir eşya sırayla dolaşır. Öğrenciler teslim alma ve geri verme işareti tasarlar; karışıklığı azaltan işareti seçerler.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Mahalle kütüphanesinde ödünç alınan kitaplar zamanında dönmüyor. Başka okurlar bekliyor. Görevli, sorumluluk alan kişi ve kullanıcılar ortak düzeni konuşuyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Hatırlatma, telafi ve önceden bilinen adil bir işlem üzerinde konuşun. Görevli kendi yakınına ayrıcalık tanımaya kalktığında aynı kuralların yetkililere de uygulanmasını sahneleyin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Kurallara uyulmayınca başkaları nasıl etkilendi? Yaptırım neden açık, ölçülü ve kişiye göre değişmeyen nitelikte olmalı?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Kural, uyulmazsa doğan sorun ve hakları koruyan bir telafi adımı yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Toplumsal düzeni kurula uyma ve hukukun üstünlüğüyle ilişkilendirir.

Öğretmen notu: Çocuklara ceza tasarlatmayın. Aşağılama ve temel hakları kaldırma çözüm kabul edilmez; gerçek yaptırımlar yetkili düzenlemelere bağlıdır.

Hafta 27 Nazik hatırlatma ekibi

Kurallar | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.5.4. Kuralların uygulanmasına katkı sağlar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 80-81. **Teknik:** Durdur ve yeniden oyna.

Roller: Kuralı unutan, hatırlatan, ikinci kullanıcı, destek veren arkadaş, öğretmen.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. İkiliiler aynı isteği önce belirsiz, sonra açık ve nazik bir cümleyle söyler: “Kitabı yerine koyabilir misin?” Rol değiştirirler.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Ortak kitaplık kuralı unutuluyor. Bir öğrenci bağırarak uyarmak istiyor, biri hiç karışmamayı öneriyor. Ekip güvenli ve saygılı bir hatırlatma yolu arıyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Nazik hatırlatma işe yaramıyor. Tartışmayı büyütmeden öğretmenden destek istemeyi deneyin. Ardından kuralın görülmesini ve anlaşılmasını kolaylaştıran bir öneri geliştirin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Uyarmak ile azarlamak arasında ne fark var? Hangi durumda yetişkinden yardım istemeliyiz?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Bir nazik hatırlatma cümlesi ve işe yaramazsa güvenli bir sonraki adım yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Kuralın uygulanmasına saygılı biçimde katkı verir; riskli çatışmaya girmez.

Hafta 28 Sınıf meclisi iş başında

Kurallar | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.5.4. Kuralların uygulanmasına katkı sağlar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 82-85. **Teknik:** Toplantı ve kararın denenmesi.

Roller: Kolaylaştırıcı, öneren, farklı görüş sunan, hak etkisini sorgulayan, karar yazıcısı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Hayalî söz nesnesi sırayla dolaşır. Her öğrenci ortak bir alanı kullanmayı kolaylaştıran bir davranış söyler; pas demek serbesttir.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Sınıf meclisi kitaplık, söz sırası veya ortak çalışma alanı için bir kuralı iyileştirecek. Her grup bu alanlardan birini seçsin; bir kural önerisi ve gerekçesini toplantıda tartışın.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Kararı günlük bir olayda deneyin. Bir kişinin katılımını zorlaştırıyorsa düzeltin. Uygulamayı desteklemek için görev, nazik hatırlatma ve gözden geçirme zamanı belirleyin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Kararda kimlerin görüşü var? Kuralın işlemesine çocuklar nasıl katkı verebilir?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Bir kural önerisi, koruduğu hak ve uygulamaya yapacağın katkını yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Kuralın haklarla bağını kurar ve uygulanmasına somut katkı önerir.

Öğretmen notu: Y.4.5.4 odağında Y.4.5.1-3 tekrar edilir. Temel haklara aykırı öneriler oylamaya sunulmaz.

Hafta 29 Bir yere ait olmak

Birlikte Yaşama | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.6.1. Birlikte yaşamak için bir yurda ihtiyaç olduğunu bilir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 88-89. **Teknik:** Hayalî mekân ve doğaçlama.

Roller: Çocuk, komşu, öğretmen, yerel görevli, yeni gelen kişi.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Her öğrenci hayalî bir yerin parçasını hareketle ekler: ev, okul, park, selamlaşma, yardım. Yer yalnızca binalardan mı oluşuyor, konuşun.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Yeni kurulan hayalî bir yerleşimde binalar hazır fakat insanlar birbirini tanımıyor, ortak yaşam düzeni bulunmuyor. Beş kişilik karşılama ekibi burayı yaşanabilir ve aidiyet duyulan bir yere dönüştürecek.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Yeni gelen kişi aynı gelenekleri bilmiyor. Farklılıkları silmeden ortak değerler, dayanışma ve güven duygusu yaratacak bir karşılama sahnesi geliştirin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Bir yurdu yalnızca binalar mı oluşturur? Birlikte yaşamak için ortak mekân ve ilişkilere neden ihtiyaç duyarız?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Yurdun mekân yönüne bir, ortak yaşam ve değerler yönüne bir örnek ver. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Yurdu ortak yaşam, güven ve kültürle ilişkilendirir.

Öğretmen notu: Kitaptaki konu başlığı “Vatanımız Bizimle Anlamlı”, yıllık planda “Yurdumuz Bizimle Anlamlı”dır; aynı kazanıma bağlanır.

Hafta 30 Hoş geldin komşum

Birlikte Yaşama | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.6.1. Birlikte yaşamak için bir yurda ihtiyaç olduğunu bilir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 88-89. **Teknik:** Karşılama toplantısı ve doğaçlama.

Roller: Yeni gelen çocuk, sınıf arkadaşı, öğretmen, komşu, yerel görevli.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Gruplar konuşmadan “hoş geldin” anlatmanın üç yolunu bulur. Her öğrenci bir yolu seçip uygular; fiziksel temas gerekmez.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî mahalleye güvenli bir yaşam arayan yeni bir aile geliyor. Çocuk okula ve oyuna katılmak istiyor. Karşılama ekibi neleri açıklamalı, hangi desteği sağlamalı?”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Ekip yalnızca bina ve sokak tarif etmiş. Yeni komşunun kendini güvende ve kabul edilmiş hissetmesi için ilişki, paylaşım ve ortak yaşam adımları ekleyin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Bir yere ait hissetmeyi hangi davranış kolaylaştırdı? Bir insanın hakları bir ülkeye vatandaşlık bağına mı bağlıdır?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Yeni gelen bir çocuğun katılımını kolaylaştıracak iki sınıf içi davranış yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Yurt ve birlikte yaşam bağını açıklar; insan haklarının herkese ait olduğunu korur.

Öğretmen notu: Ön bilgide haymatlosu “hiçbir devletin vatandaşı olmayan kişi”, mülteciyi yaşa uygun olarak “ülkesinde güven içinde kalamadığı için başka bir ülkede koruma arayan kişi” diye tanıtır. Hukuki statü ayrıntılarına girmeyin; göç veya savaş yaşantısı anlatırmayın.

Hafta 31 Doğru destek durağı

Birlikte Yaşama | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.6.2. Birlikte yaşayabilmek için düzenleyici bir kuruma ihtiyaç olduğunu kavrar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 90-91. **Teknik:** Kurum rolü ve doğaçlama.

Roller: Başvuran çocuk, bakım veren yetişkin, kamu görevlisi, gönüllü kuruluş temsilcisi, danışma görevlisi.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Öğretmen “öğrenme, sağlık, ortak alan, gönüllü yardım” sözcüklerini söyler. Gruplar hangi kurum veya oluşumla ilişkilendirdiklerini birer cümleyle açıklar.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî mahallede bir destek masası açılıyor. Gruplar sırasıyla okul kaydı, sağlık hizmetine erişim, park bakımı, kitap desteği, çevre duyarlılığı veya okul içi katılım sorunlarından birini ele alsın. Kimin hangi işi yapacağı karışmış.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Başvurulan yer sorunun tümünü çözemiyor. Görevleri ayırıp uygun kurumla iş birliği kurun. Kamu hizmeti ile gönüllü desteği farklı rollerde gösterin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Düzenleyici kurum neden gerekli? Kamu kurumu ile sivil toplum kuruluşu aynı işi ve yetkiyi mi taşır?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Bir ihtiyaç, ilgili kamu kurumu ve destek olabilecek gönüllü çalışma örneği yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: En az bir ihtiyacı uygun kurumla eşleştirir; kamu görevi ile gönüllü desteği ayırır.

Öğretmen notu: Tahtaya okul, sağlık kurumu, belediye ve gönüllü dernek örneklerini yazın. Sivil toplum desteği devletin temel sorumluluğunun yerine geçmez.

Hafta 32 Hizmetler toplantısı

Birlikte Yaşama | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.6.3. Devletin yurttaşlarına karşı sorumluluklarını açıklar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 92-93. **Teknik:** Uzman rolü ve doğaçlama.

Roller: Çocuk, bakım veren yetişkin, eğitim görevlisi, yerel yönetim görevlisi, toplantı kolaylaştırıcısı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Gruplar eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetlerini üç sessiz görüntüyle anlatır. Diğer öğrenciler hizmetin koruduğu hakkı söyler.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Hayalî bir yerleşimde okul yolu güvenli değil ve ortak hizmetlere erişim zorlaşmış. Yurttaşlar toplantıda ihtiyaçlarını açıklıyor; kamu görevlileri sorumluluk alanlarını belirleyip bir çözüm planlıyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Bir görevli “Herkes kendi başına halletsin” diyor. Hakları koruma, hizmet sunma ve güvenliği sağlama sorumluluklarını hatırlatan, yurttaş görüşlerini içeren ikinci sahneyi oynayın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Devletin sorumluluğu hangi ihtiyacı karşılıyor? Yurttaşın yardım etmesi kamunun görevini ortadan kaldırır mı?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Devletin iki sorumluluğunu ve bunlarla ilişkili iki hakkı eşleştir. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Hizmetlerin yurttaş haklarını koruma ve geliştirme amacını iki örnekle açıklar.

Hafta 33 Küçük yurttaşların büyük fikri

Birlikte Yaşama | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.6.4. Yurttaş olmanın sorumluluklarını açıklar.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 94-95. **Teknik:** Katılım toplantısı ve rol oynama.

Roller: Sorunu fark eden öğrenci, görüş toplayan öğrenci, farklı öneri sunan öğrenci, yetişkin, toplantı yazıcısı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Her öğrenci sınıf yaşamını iyileştiren küçük bir hareket gösterir. Grup bunun çocukların yapabileceği bir sorumluluk olup olmadığını söyler.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Sınıfın ortak kitaplığı düzensiz ve bazı kitaplar bulunamıyor. Çocuklar sorunu fark edip görüş topluyor, çözüm öneriyor ve öğretmenle görev paylaşmak istiyor.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Öneri çocuklara ağır bir iş yüklemiş veya bir kişiyi dışarıda bırakmış. Yaşa uygun görevleri yeniden paylaşın; yetişkinin sorumluluğunu ayırın. Sonuçları kimin izleyeceğini belirleyin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Aktif yurttaş olmak yalnızca şikâyet etmek midir? Çocuk ve yetişkinin sorumlulukları nasıl farklılaşır?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Fark ettiğim sorun, önerim ve yaşım için uygun katkım başlıklarıyla üç cümle yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Sorunu fark etme, katılma ve sorumluluk alma adımlarını örnekler.

Öğretmen notu: Yetişkinlere ait vergi ve seçim gibi sorumlulukları çocuklardan beklemeyin. Çocuğun katılım ve görüş belirtme hakkını görünür tutun.

Hafta 34 Ortak yaşam atölyesi

Birlikte Yaşama | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.6.5. Birlikte yaşama kültürünün günlük hayattaki yansımalarına örnekler verir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 96-97. **Teknik:** Ortak ürün ve doğaçlama.

Roller: Anlatmak isteyen, çizerek katılmak isteyen, sessiz görev isteyen, görev paylaşan, kolaylaştırıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Gruplar sırayla bir sözcük ekleyerek ortak bir öykü oluşturur. Her katkı duyulur; önceki fikri silmeden yeni fikir eklemeyi deneyin.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Sınıf bir sözlü hikâye günü yapacak. Konu seçimi, görev paylaşımı, sıra ve destek ihtiyacı konusunda farklı fikirler var. Herkesin katkı verebileceği bir düzen tasarlayın.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Bir öğrenci çalışmaya geç katılıyor. Düzeni onu da kapsayacak şekilde güncelleyin. Sahnenizde saygı, sorumluluk, iş birliği, paylaşım, katılım ve iletişimden en az üçünü gösterin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Birlikte yaşamayı kolaylaştıran hangi davranışı gördük? Görevleri seçme biçimimiz sonucu nasıl etkiledi?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Sahnede gördüğün üç birlikte yaşama davranışını günlük hayatla eşleştir. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Üç davranışı somut günlük durumlarla örnekler.

Hafta 35 Ortak alanın yarını

Birlikte Yaşama | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.6.5. Birlikte yaşama kültürünün günlük hayattaki yansımalarına örnekler verir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 96-97. **Teknik:** Gelecek sahnesi ve doğaçlama.

Roller: Kullanıcı, ikinci kullanıcı, kaynakları izleyen, farklı öneri sunan, kolaylaştırıcı.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Hayalî bir kâğıdı sırayla farklı işlerde kullanır gibi yapın. Gruplar bir nesnenin tekrar kullanımına üç fikir bulsun.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Sınıfın ortak çalışma alanında kâğıt israfı ve görev karışıklığı var. Ekip kaynakları paylaşarak, farklı görüşleri dinleyerek bir iyileştirme planı yapacak.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Bir hafta sonraya gidin: Planın bir kısmı işlenmiş, bir kısmı unutulmuş. Suçlayıcı dil kullanmadan kuralları ve görevleri gözden geçirin; katılımı kolaylaştırın.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Paylaşım ve sorumluluk kaynak kullanımını nasıl etkiledi? İşlemeyen planı birlikte nasıl düzelttiniz?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Bir ortak alan davranışı, beklenen yararı ve uygulanabilir bir takip yolu yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Birlikte yaşama kültürünü ortak kaynak kullanımı, iletişim ve sorumlulukla örnekler.

Öğretmen notu: Gerçek temizlik malzemesi veya atık gerekmiyor. Bütün nesneler hayalî; değerlendirme defterde yapılır.

Hafta 36 Birlikte yaşam müzesi

Birlikte Yaşama | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Y.4.6.5. Birlikte yaşama kültürünün günlük hayattaki yansımalarına örnekler verir.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 98-102. **Teknik:** Canlı müze ve doğaçlama.

Roller: Müze rehberi, sorunu yaşayan, diğer taraf, destek veren, düzenleyici görevli.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Her grup yıl boyunca kullandığı saygı, yardım ve birlikte karar hareketlerinden kısa bir dizi kurar. Beş öğrenci de bir hareket ekler.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Müzede günlük yaşamdan bir sahne sergilenecek. Gruplar sırasıyla okul, kitaplık, mahalle, ortak oyun, kamu hizmeti ve sınıf toplantısını seçsin. Bir birlikte yaşama sorunu ve çözümü oluşturun.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Ziyaretçi rolündeki öğretmen “Bir kişi bu çözümün dışında kaldıysa?” diye sorar. Sahneyi herkesin hak ve sorumluluklarını gözeterek yenileyin.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Çözümde hangi kurum, kural veya yurttaş davranışı işe yaradı? Günlük hayata hangi örneği taşıyabiliriz?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Birlikte yaşamı kolaylaştıran davranış, ilgili sorumluluk ve gerçekçi bir günlük örnek yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Y.4.6.5 kapsamında somut örnek verir; önceki birlikte yaşama kazanımlarıyla bağ kurar.

Öğretmen notu: Y.4.6.1-4 de tekrar edilir. Canlı müze yalnızca sınıf içi paylaşım; ezberli gösteri hazırlığı yapılmaz.

Hafta 37 Haklarla yaşayan sınıf şenliği

Yıl sonu genel değerlendirme | 30 öğrenci | 6 grup × 5 kişi | 2 × 40 dakika

Kazanım odağı: Yeni kazanım yok. Önceki 29 kazanımdan seçilen örneklerle genel tekrar ve öz değerlendirme.

Kitap bağlantısı: HECCE s. 10-102 içinden seçilen konular. **Teknik:** Öğrenci tasarımı ve doğaçlama.

Roller: Sorunu yaşayan, farklı görüş sunan, destek arayan, çözüm öneren, anlatıcı; roller kurguya göre değişebilir.

Birinci ders 40 dakika

0-8 dk | Isınma. Her öğrenci yılın sevdiği bir oyun hareketini grubuna gösterir. Grup bu hareketleri herkesin yapabileceği kısa bir selamlaşmaya dönüştürür.

8-12 dk | Olayı okuyun, rolleri paylaşın. “Altı grup altı üniteden birini seçerek bir günlük yaşam sorunu kursun. Sahnede bir karar anı açık kalsın. Her üye bir karakter veya anlatıcı olarak olaya katkı versin.”

12-25 dk | Canlandırma. Altı grup aynı anda çalışır: 3 dakika fikir paylaşır, 5 dakika doğaçlar, 5 dakika farklı bir devam dener. Her üye söz veya hareketle katkı verir.

25-37 dk | Paylaşım. Her grup yerinden 2 dakikalık sahne oynar. **37-40 dk | Ara değerlendirme.** Gruplarda herkes karakterin bir duygusunu veya çözülmesi gereken sorunu söyler.

İkinci ders 40 dakika

0-5 dk | Hatırlama. Olayı bir cümleyle hatırlatın ve rolleri değiştirin. **5-17 dk | Yeni durum.** Öğretmen bir izleyici önerisini iletir. Grup öneriyi sorgulayıp haklara uygunsa yeni bir sonla dener. Sonra karakterler birer cümleyle ne öğrendiklerini söyler.

17-29 dk | Yeniden paylaşım. Her grup 2 dakika içinde yeni sonunu gösterir. İzleyenler hangi kararın değiştiğini fark etmeye çalışır.

29-36 dk | Değerlendirme. Yılın başına göre hangi kararımız değişti? Başka bir durumda da kullanabileceğimiz çözüm adımı ne?

36-40 dk | Bireysel çıkış. Öğrendiğim bir hak, uygulayacağım bir sorumluluk ve geliştirmek istediğim bir davranış yaz. Son 30 saniyede rolden çıkın.

Gözlenecek öğrenme: Bir hakkı doğru adlandırır, uygun çözüm önerir ve günlük yaşama aktaracağı davranışı belirtir.

Öğretmen notu: Yıllık planın 37. haftasında kazanım yoktur. Bu hafta yeni kazanım eklemekten altı ünitenin genel tekrarı olarak düzenlenmiştir.

Gözlem ve öğrenme kontrolü

Öğrenmeyi oyunculuk, yüksek sesle konuşma veya ezberle değerlendirmeyin. Esas olan hakları doğru ilişkilendirme, gerekçe sunma ve birlikte çözüm aramadır. Her hafta bütün öğrenciler kısa çıkış görevi yapar; öğretmen bir grubu daha yakından gözlemler.

Üç ölçüt ve üç düzey

Ölçüt	0 Henüz gözlenmedi	1 Destekle	2 Bağımsız
Kazanımı anlama	Örnek ile kazanım arasındaki bağı henüz kuramıyor	Soruyla veya örnekle doğru bağlantıyı kuruyor	Haftanın gözlem ölçütünü kendi örneğiyle karşılıyor
Gerekçe ve çözüm	Çözümün haklarla ilişkisini açıklayamıyor	Hatırlatmayla haklara uygun gerekçe veya çözüm sunuyor	Haklara uygun gerekçe veya çözüm üretip etkisini açıklıyor
Birlikte çalışma	Dinleme ve katkı davranışı için henüz kanıt yok	Hatırlatmayla dinliyor veya katkı veriyor	Seçtiği katılım biçimiyle dinliyor, sıra tanıyor ve katkı veriyor

Gözlem fırsatı oluşmadıysa 0 vermek yerine “G” yazın. Pas demek, oturarak katılmak veya söz yerine çizim kullanmak düşük düzey sayılmaz. Bu araç öğretimi düzenlemek içindir; tek başına resmî not verme aracı değildir.

Bir grup için haftalık kayıt

Öğrenci	Kazanım	Gerekçe	Katılım	Kısa kanıt veya sonraki destek
1. _____				
2. _____				
3. _____				
4. _____				
5. _____				

Hafta: _____ Kazanım: _____ Gözlenen grup: _____

Otuz kişilik sınıfta izleme düzeni

1. hafta 1. grubu, 2. hafta 2. grubu izleyin; 6. haftadan sonra döngüyü yeniden başlatın. Grup üyeleri değişirse öğrenci adlarını esas alın. Böylece altı haftada 30 öğrenci için en az bir ayrıntılı gözlem fırsatı oluşur.

Her ders sonundaki çıkışları ders dışında kısaca inceleyin. Bir sonraki dersin hatırlama bölümünde en sık görülen kavram karışıklığına bir örnekle dönün. “Haklar yalnızca kurala uyanlarındır” gibi bir ifade varsa hakların koşulsuz oluşunu yeniden ele alın.

Ünite bitişleri 5, 13, 18, 23, 28 ve 36. haftalardır. O haftanın çıkış görevini önceki kayıtlarla karşılaştırın. 37. haftada öğrencinin yıl başındaki bir cevabıyla yıl sonu cevabını birlikte inceleyin.

Uyarlamalar ve hazır öğretmen dili

Sınıf küçük veya gürültülüyse

Sıraları taşımayın. Ayakta sahne yerine oturarak el hareketi, kısa diyalog veya donuk imge kullanın. Grup çalışmasında “yalnızca kendi grubun duyacak kadar ses” kuralını hatırlatın. Öğretmenin el kaldırması bütün gruplar için ortak dur işaretidir.

Katılım gereksinimleri farklıysa

Yönergeyi en fazla üç kısa adımda verin, tahtaya anahtar sözcükleri yazın ve bir örnek gösterin. Sözel ifade yerine işaret, çizim veya eşle birlikte anlatım kabul edin. Okuma güçlüğü olan öğrenciye rolü sözlü açıklayın; hareket kısıtlılığı olan öğrenci oturarak aynı karar sürecine katılsın. Öğrenciyi engel taklidiyle empati çalışmasına zorlamayın.

Bir hafta yalnızca bir ders yapılabilirse

40 dakikalık uyarlama: 5 dakika ısınma, 5 dakika olay ve roller, 10 dakika grup doğaçlaması, 6 dakika her gruptan bir dakikalık paylaşım, 7 dakika alternatif çözüm, 5 dakika değerlendirme, 2 dakika bireysel çıkış. Diğer grup içi denemeleri kısaltın; değerlendirmeyi kaldırmayın. Eksik kalan kazanımı sonraki tekrar haftasında tamamlayın.

Öğrenciler hemen tek bir doğru cevap arıyorsa

“Aynı hakkı koruyan başka bir çözüm olabilir mi?” deyin. İlk öneriyi hemen onaylamak yerine farklı bir kişinin sahnede ne yaşayacağını sorun. Süreci açık tutun; hak ihlali çözüm olarak kabul etmeyin.

Oyun çok uzuyorsa

“Sahnenizin tamamını değil, kararın değiştiği anı gösterin.” deyin. Süreyi tahta üzerinden izleyin. Her grubun iki dakikasını korumak, bütün öğrencilerin paylaşım yapmasını sağlar.

Kısa geri bildirim örnekleri

“Karakterin ne istediğini açık söyledin. Şimdi diğer kişinin hakkını da düşün.”

“İki farklı görüşü dinlediniz. Çözümde kimin sorumluluğu var?”

“Sahne değiştiğinde sonuç da değişti. Bunu hangi davranış sağladı?”

“Pas diyebilirsiniz. İstersen gruba bir çözüm önerisi çizerek katkı verebilirsin.”

Ders bitiminde öğretmenin üç sorusu

Bütün öğrenciler bir katkı fırsatı buldu mu? Çıkış görevleri kazanımı görünür kıldı mı? Gelecek hafta neyi kolaylaştırmalı veya yeniden ele almalıyım? Yanıtları defterinize birer cümleyle not edin.

Her haftanın olayları yeni diyalog ve farklı sonlara açıktır. Öğrencilerin ilgi duyduğu gündelik bağlamları kullanabilirsiniz; kazanım odağını, haklara saygıyı ve süre dengesini koruyun.

Kaynaklar ve kazanım kontrolü

Kazanım ve içerik kaynakları

Ayantaş, Tolgahan. *İlkokul İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi 4. Sınıf Ders Kitabı*. HECCE Yayıncılık, 2024. Paylaşılan 109 sayfalık PDF. Konu ve ünite bağlantıları için kullanıldı; haftalık sayfa numaraları kitabın basılı sayfalarıdır. Bu dosyada PDF sırası ile basılı sayfa numarası örtüşmektedir.

Paylaşılan 4. sınıf İnsan Hakları, Vatandaşlık ve Demokrasi HECCE yıllık planı, 2026-2027. Dosyadaki 37 hafta ve Y.4 ile başlayan kazanım metinleri esas alındı. Kişi adları ve idari onay alanları bu çalışmaya taşınmadı.

Drama yaklaşımının kaynakları

Akoğuz, Ayşegül ve Mete Akoğuz. *Okul Öncesi ve İlkokul İçin Yaratıcı Drama Etkinlikleri*. Final Kültür Sanat. 190320131738530590.pdf içindeki PDF s. 13-18 incelendi. Grup yaşantısı, yaşa uygun ısınma, gönüllü katılım ve süreç yaklaşımından yararlanıldı. Dosya 20 sayfalık bir seçkidir; içindekilerde adı geçen bütün etkinliklerin tam metni bu dosyada yoktur.

Drama Müzik Oyun Hareket ve Yaratıcılık Sanat Öğrenme Alanları ve Okul Dışı Öğrenme Etkinlikleri Öğretmen Kılavuz Kitabı. Erken Çocukluk Eğitiminde Kalite ve Erişimin Arttırılması Projesi. Drama bölümü, basılı s. 13-19, PDF s. 15-21. Doğaçalama, problem durumu, donuk imge ve değerlendirme yaklaşımı kullanıldı. Okul öncesi kazanımları aktarılmadı; etkinlikler 4. sınıf içeriği ve sınıf ortamı için özgün olarak kuruldu.

Şen, Erhan ve Sedat Karagül, editörler. *Türkçe Eğitiminde Tiyatro ve Drama*. 2020. Tara6Oca2021.pdf, 8 sayfa. Dosya kapak, önsöz ve içindekiler niteliğindedir; yaratıcı drama bölümünün tam metni bulunmadığından ayrıntılı yöntem kaynağı olarak kullanılmadı.

Adıgüzel, H. Ömer. *Yaratıcı Drama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları*. Yaratıcı Drama Dergisi, 1(1), 2006. Hazırlık ve ısınma, canlandırma, değerlendirme ve tartışma çerçevesi için web araştırmasıyla incelendi. DergiPark makale kaydı; aşamaları açıklayan özet kaydı. Erişim: 28 Eylül 2026.

Kapsam kontrolü

Ünite	Kazanımlar	Haftalar
İnsan Olmak	Y.4.1.1-4	1-5
Hak, Özgürlük ve Sorumluluk	Y.4.2.1-7	6-13
Adalet ve Eşitlik	Y.4.3.1-5	14-18
Uzlaş	Y.4.4.1-4	19-23
Kurallar	Y.4.5.1-4	24-28
Birlikte Yaşama	Y.4.6.1-5	29-36
Genel tekrar	Yeni kazanım eklenmedi	37

Etkinlik adları, olay başlangıçları, süreler, rol dağılımları ve gözlem görevleri bu çalışma için hazırlanmış öğretim önerileridir. Kaynak kitapların hazır etkinliklerinin birebir kopyası değildir.